

AKVAREL TEXNIKASINING O'ZIGA XOSLIGI

Yunusova Gulruhoy Vohidjon qizi

Andijon Davlat Pedagogika Instituti

Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi yo'nalishi

3-bosqich 302-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada akvarel texnikasining o'ziga xosligi, uning tarixiy rivojlanishi va tasviriy san'atda o'rni o'rganiladi. Akvarel — suyuq ranglar yordamida ijod qilinadigan san'at turi bo'lib, uning nozikligi va ranglarning shaffofligi uni boshqa texnikalardan ajratib turadi. Maqolada akvarel texnikasining asoslari, uning ishlatilish usullari, shuningdek, akvarel yordamida yaratadigan estetik va psixologik ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, akvarel texnikasining o'ziga xos jihatlari, ranglarning qatlamlar orqali qanday hosil bo'lishi, suyuqlik va qurishning o'zaro bog'liqligi ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: akvarel texnikasi, suyuq ranglar, tasviriy san'at, estetik ta'sir, ranglar, qatlamlar, shaffoflik

Kirish: Akvarel texnikasi tasviriy san'atning eng qadimgi va eng nozik texnikalaridan biri bo'lib, u o'zining ranglarning shaffofligi va silliq qatlamlar orqali yaratadigan estetik go'zalligi bilan ajralib turadi. Akvarel — bu rangli suyuqlik yordamida tasvirlarni yaratish texnikasidir. Bu texnika nafaqat san'atda, balki tabiatni tasvirlashda ham katta rol o'ynaydi. Akvarel, odatda, suvga eritilgan ranglarning qatlamlari yordamida ishlanadi va uning nozikligi, shaffofligi va yorqinligi san'at asarini yanada jozibali qiladi. Akvarel texnikasi o'zining shaklini va uslubini XIX asrda shakllantirdi. O'sha davrda rassomlar akvarelni nafaqat tabiatni tasvirlash, balki hissiy holatni, kayfiyatni va atmosfera yaratishni o'rganishda ishlatganlar. Akvarel texnikasining o'ziga xosligi shundaki, uning ranglari nozik, jonli va shaffof bo'lib, asarlarning har bir qatlamini ko'rsatadi. Ushbu texnikada, ranglar bir-biriga qo'shib, yangi ranglar hosil qiladi, bu esa akvarelni boshqa texnikalardan ajratib turadi.

Akvarel ranglari suyuqligi sababli, ular boshqa ranglarga qaraganda ko'proq o'zgaruvchan va o'zaro ta'sir qiluvchi xususiyatga ega. Ranglar bir-biri bilan qo'shib, o'ziga xos va nozik ko'rinish hosil qiladi. Shu sababli, akvarel texnikasi san'atkorlarga ranglarning nozikligidan foydalangan holda o'z hissiyotlarini, kayfiyatlarini va tabiatni yanada aniqlik bilan tasvirlash imkonini beradi. Bu texnikaning o'ziga xos jihati suyuqlik va qurish jarayonlarining o'zaro bog'liqligidir. Ranglar vaqt o'tishi bilan quriydi va natijada yangi qatlamlar hosil bo'ladi, bu esa san'at asarining ko'rinishini o'zgartiradi.

Akvarel texnikasining ishlatilishi, uning eng yaxshi jihatlarini ochish uchun ranglar va qatlamlar o'rtasidagi muvozanatni topishni talab qiladi. Bu texnika juda katta sabr-toqat

va mahoratni talab qiladi, chunki har bir qatlam quriganidan keyin yangi qatlam qo'shish mumkin. Bu jarayon, tasvirni bosqichma-bosqich yaratish va har bir qatlamning nozik tasvirini olish imkonini beradi. Ranglarning shaffofligi va ularning bir-biriga qo'shilishi akvarelni juda jozibali va betakror qiladi.

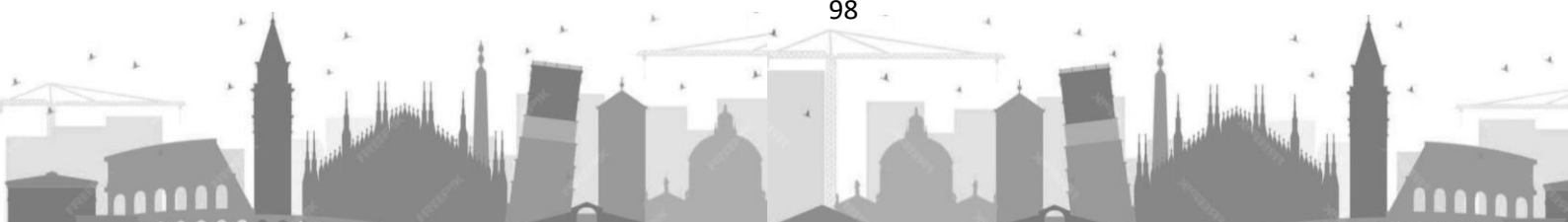
Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi: Akvarel texnikasi tasviriy san'atda eng qadimgi va nozik texnikalardan biri hisoblanadi. Bu texnika o'zining shaffofligi, silliqdigi va ranglarning nozik qatlamlari orqali san'at asarlarini yaratishda keng qo'llaniladi. Akvarel texnikasining rivojlanishi va tasviriy san'atda uning o'rni haqida ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Ushbu bo'limda akvarel texnikasining asoslari, uning tarixiy shakllanishi, nozikliklari, shuningdek, bu texnikaning rangshunoslik va estetikaga ta'siri tahlil qilinadi. Akvarel texnikasining tarixiy rivojlanishi: Akvarel texnikasining tarixi qadim zamonlarga borib taqaladi. Xitoy va Yapon san'atida akvarel texnikasining ilk namunalarini ko'rish mumkin, ularning tasviriy san'atda ranglarning suyuqligi va shaffofligi orqali ma'naviyat va tabiatni aks ettirishi o'ziga xosdir. Renessans davrida akvarel texnikasi nafaqat tabiatni tasvirlash, balki inson his-tuyg'ularini ifodalash uchun ham ishlatilgan. Albrecht Dürer, Leonardo da Vinci kabi rassomlar akvarelni o'z asarlarida ranglarning shaffofligi va nozik qatlamlari orqali maxsus jozibadorlik yaratish uchun qo'llaganlar.

19-XX asrlarda akvarel texnikasi yana bir qadam oldinga siljidi. Impressionist rassomlari, masalan, Claude Monet va Pierre-Auguste Renoir, akvarelni tabiatni, yorug'lik va havoning o'zgarishini aks ettirishda keng qo'lladilar. Ular akvarelning ranglarni erkin va tez ishlatishdagi imkoniyatlarini o'rganib, nafaqat yashil, ko'k va och sariq ranglarni, balki yorqin ranglar palitrasini ham yaratishdi. Akvarel texnikasining o'ziga xosligi: Akvarel texnikasi ranglarning suyuqligi va shaffofligi orqali o'ziga xos san'atni yaratish imkoniyatini beradi. Ranglarning suyuqligi va shaffofligi tufayli har bir qatlamning yengil ta'siri bor. Bunday texnikada ranglar bir-biriga qo'shib, yangi ranglarni hosil qiladi, bu esa texnikaning nozikligini ta'minlaydi. Ranglar qatlamlar o'rtasida erkin birlashib, tasvirga shaffoflik va jonli tuyg'u qo'shadi. Ranglarning shaffofligi ularning orasidagi o'zgarishlarni osonlik bilan aks ettirish imkonini beradi. Akvarel texnikasining o'ziga xosligi qatlamlar orqali ranglarni qo'shish va ranglarning qurishini kutishni talab qiladi. Har bir qatlamning qurishi va keyin yangi qatlamni qo'shish jarayoni, san'atkorlarga o'z asarlarini bosqichma-bosqich yaratishga imkon beradi. Bu esa san'atkorning tasavvuriga va ish jarayoniga yangi darajalar qo'shadi. Akvarelni boshqa texnikalardan ajratib turadigan jihat, uning ranglarning qatlamlar orqali shakllanishi va ularning tabiiy yaltirashi yoki shaffofligi bilan ajralishidir. Rangshunoslik va akvarel: Rangshunoslik va akvarel texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik ranglarning nozikligini va qatlamlar orqali o'zaro ta'sirini tushunishga yordam beradi. Akvarelni rangshunoslikda qo'llash ranglarning shaffofligi va ularning hissiy ta'sirini o'rganish

imkonini beradi. Ranglar yordamida yaratish mumkin bo'lgan effektlar va ularning psixologik ta'siri, rangshunoslikda ranglarning tasviriy san'atdagi roli haqida chuqur ma'lumot beradi. Ranglar palitrasi va ularning kompozitsiyasini yaratishda akvarel texnikasidan foydalanish san'atkorning tasviriy san'atdagi hissiy tajribasini kuchaytiradi. Masalan, ranglarning yengil va so'nuk tonlari yordamida tasvirning yumshoqligi va nozikligi yaratilib, ko'pincha tabiat, portretlar yoki tinch manzaralarni aks ettirishda ishlatiladi. Ranglarning har bir tonining o'ziga xos psixologik ta'siri bor. Yashil va ko'k ranglar tinchlik, sokinlik va tabiatni ifodalasa, qizil va sariq ranglar ko'proq energiya va hayotiylikni aks ettiradi. Akvarel texnikasida metodologiya: Akvarel texnikasida ranglarning nozikligi va suyuqligini tushunish va ishlatish muhim metodologik yondashuvni talab qiladi. Akademik metodologiya ranglarning qatlamli qo'llanilishi va tasvirni yaratish jarayonini tushunishga asoslanadi. Akvarelni ishlatishda uslub va texnikani o'rganish, har bir qatlamni to'g'ri ishlashni va qurishni ta'minlash zarur. Akvarelning qatlamli ishlanishi asosida mokaaridani tashkil qilish va ranglarning o'zaro ta'sirini o'rganish ham muhim metodologik jarayondir. Har bir qatlamning qurishi va yangi ranglar hosil qilish jarayoni san'atkorni muayyan usulga muvofiq ishlashga undaydi. Ranglarning bir-biriga to'g'ri kelishi, ularning estetik jihatdan uyg'unligini ta'minlashda yordam beradi.

Muhokama va Natija: Akvarel texnikasi tasviriy san'atda o'ziga xos yondashuv va uslublarga ega bo'lib, san'atkorlarga ranglarning nozikligi, shaffofligi va qatlamlar yordamida yangi hissiy ta'sirlarni yaratishga imkon beradi. Akvarelning eng o'ziga xos jihati — uning ranglarning suyuqligi va qatlamlar orqali hosil bo'lishi. Ushbu texnikaning tarixiy rivojlanishi va san'atdagi o'rni, uning nafaqat ranglarning go'zalligi, balki hissiy va psixologik ta'sirini yaratishda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Akvarel texnikasining tarixiy rivojlanishi va san'atda qo'llanilishi ko'plab rassomlar tomonidan o'rganilgan. Renessans davrida akvarel texnikasi o'zining ranglarning shaffofligi va suyuqligidan foydalanish bilan ajralib turdi. Leonardo da Vinci va Albrecht Dürer kabi rassomlar akvarelni nafaqat tabiatni tasvirlashda, balki ichki hissiyotlarni aks ettirishda ishlatganlar. Da Vinci akvarelni chiroyli va nozik tasvirlarni yaratishda muvaffaqiyatli qo'llagan. Shuningdek, Claude Monet va Pierre-Auguste Renoir kabi Impressionist rassomlari, yorug'lik va tabiiy ranglarni akvarel orqali ijodiy tarzda yaratishda yangi yondashuvlarni kiritdilar. Ular ranglarning nozik qatlamlar orqali birlashishiga e'tibor qaratgan va ranglarning o'zaro ta'sirini kuchaytirganlar. Akvarel texnikasining o'ziga xosligi nafaqat uning ranglarning suyuqligi, balki ranglarning qatlamlar orqali shakllanishida ham o'ziga xosdir. Akvarelning asosiy afzalligi uning nozikligi va har bir qatlamning ko'rinishini yaratish imkoniyatidir. Ranglarning bir-biriga qo'shilishi va ularning shaffofligi akvarelni boshqa texnikalardan ajratib turadi. Bunday texnika yordamida san'atkorlar, ranglarning har bir tonini aniq ifodalab, ularning

kombinatsiyasini yaratishda erkinlikka ega bo'ladilar. Akvarel yordamida yaratilgan asarlar o'ziga xos va yangi tasvirlarni aks ettiradi. Rangshunoslik akvarel texnikasida ranglarning hissiy ta'sirini va ranglarning o'zaro bog'lanishini o'rganish imkoniyatini beradi. Akvarel ranglarining shaffofligi ranglarning psixologik ta'sirini kuchaytiradi. Akhmedovning rangshunoslikka oid tadqiqotlari ranglarning estetik ta'siri bilan birgalikda, ularning psixologik va hissiy holatlarga bo'lgan ta'sirini ham o'rganadi. Ranglarning shaffofligi, tasviriy san'atda ranglarning estetik go'zallik va hissiy ta'sirni yaratishda muhim omil bo'lib, bu san'at asarining tasvirini yanada boyitadi. Akvarel texnikasidagi metodologiya va ranglarning qatlamli ishlanishi yordamida san'atkor ranglarning nozik o'rinlarini o'rganadi va ranglar yordamida yangi asarlar yaratadi. Ranglarning har bir tonini to'g'ri ishlatish va qatlamlarni yengil qo'shish orqali yangi effektlar yaratish mumkin. Impressionist rassomlar akvarel texnikasidan ranglarning suyuqligini va qatlamlar orqali etkaziladigan ta'sirni yaratishda foydalanganlar. Ular, yorug'lik va ranglarni tekin va erkin tarzda ishlatib, yangi estetik yondashuvlarni yaratganlar. Bunday usul yordamida san'atkorlar yangi psixologik va hissiy ta'sirlarni yaratadilar. Yorug'lik va soya akvarel texnikasida alohida o'rin tutadi. Yorug'lik va soya yordamida obrazning hajmi, shakli va harakati yaratiladi. Ranglarning nozikligi va soyaning suyuqligi yordamida tasvirning har bir tafsiloti ko'rsatiladi. Soya yordamida tasvirning chuqurligi va makoni yaratiladi. Ranglarning shaffofligi va ularning bir-biriga qo'shilishi, akvarelni boshqa texnikalardan ajratib turadi. Ranglarning estetik ta'siri, san'at asarining his-tuyg'ularga ta'sirini yanada kuchaytiradi va tomoshabinni asar bilan bog'laydi.

Natija sifatida, akvarel texnikasi tasviriy san'atda ranglarning suyuqligi, shaffofligi va nozikligi orqali o'ziga xos estetik va psixologik ta'sir yaratadi. Akvarel yordamida ranglar o'zaro uyg'unlashib, tasvirning har bir qatlamini yaratishda yordam beradi. Ranglarning psixologik ta'siri va ranglar palitrasining o'ziga xosligi akvarelni boshqa texnikalardan ajratib turadi. Ranglarning nozikligi va ularning qatlamli ishlanishi san'atkorlarga yangi tasvirlarni yaratishda keng imkoniyatlar yaratadi. Akvarel texnikasi yordamida yaratilgan asarlar, san'atning rangshunoslik va estetik qiymatini kuchaytiradi va tomoshabinning hissiy holatini shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Akhmedov, G. (2010). Rangshunoslik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Ibragimov, A. (2005). Milliy qadriyatlar va tasviriy san'at. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
3. Soliev, B. (2014). Kompozitsiya va shakllarning san'atdagi o'rni. Toshkent: Fan va adabiyot.

4. Monet, C. (1997). Impressionism and the Light: Watercolor Techniques. Paris: Art Publications.
5. Renoir, P.-A. (1998). The Role of Watercolor in Impressionism. New York: Metropolitan Museum of Art.
6. Lur'ya, L. M. (1999). Psixologiya ranglar: hissiy ta'sirlar va san'atda qo'llanilishi. Moskva: Psixologiya nashriyoti.
7. Akhmedov, G. (2017). Milliy san'at va rangshunoslik. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
8. Petrov, A. (2003). Artistic Representation and National Identity. London: Routledge.
9. Davlatov, N. G. (2015). Inklyuziv ta'limda tasviriy san'atning o'rni. Toshkent: Ta'lim nashriyoti.
10. Zinchenko, Yu. N. (2001). Ranglarning psixologik ta'siri. Moskva: Ruhshunoslik nashriyoti.
11. Bakhtiyorovich, Ismonov Khurshidbek, and Ruziyev Nuriddin Mukhammadaliyevich. "Pairing, Their Own Aspects and Corresponding Methods of Work with Pairing in the Autocad Software." International Journal on Orange Technologies 3.12 (2021): 211-216.
12. qizi Abduraimova, Muazzamoy Abduqodir. "PERSPEKTIVA." INTERNATIONAL CONFERENCES. Vol. 1. No. 11. 2022.
13. Xurshidbek, Ismonov, Rustamov Umurzoq, and Abduraimova Muazzamoy. "MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYA ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.4 (2022): 70-81.
14. Ismonov, Xurshidbek Baxtiyorovich, and Muazzamoy Abduqodir qizi Abduraimova. "ORTOGONAL PROYEKSIYALAR VA MODELNI KO 'RINISHLARI." Educational Research in Universal Sciences 1.3 (2022): 288-296.
15. Qizi, Abduraimova Muazzamoy Abduqodir. "PROJECTION AND AXONOMETRY."
16. "UMUM TA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK FANINI O'QITISHNING HOZIR HOLATI." Oriental Art and Culture, Vol. 5, No. 6, 2024, pp. 65-69.